

O CHARLES BAUDELAIRE

Κ' Η ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

ΤΟΥ ΛΥΡΙΣΜΟΥ. *

Ὑπάρχει ἓνα ἀναμφισβήτητο γεγονός: στὴ σύγχρονη φιλολογικὴν ἱστορίαν, ἡ προσωπικότητα τοῦ Charles Baudelaire δὲν ἔπαυε ἀπὸ τοῦ νὰ γίνεται, μέρα μετὴν ἡμέρας, μεγαλύτερη καὶ πιὸ ἐπιβλητικὴ. Μάταια τὸν κατηγόρησαν πότε γιὰ τὴ στεγνότητα τῆς καρδιάς του ἢ τὴ φτώχεια τῆς φαντασίας του καὶ πότε πάλι γιὰ τὸ στενόθυρο τῶν γνώσεων του· ὅσο διαβαίνουν τὰ χρόνια τόσο καὶ περισσότερον ἐπαληθεύει ἡ προφητεία τοῦ Théodore de Banville ποὺ πρῶτος διακήρυξε τὴν ἀληθινὴν μεγαλοφυΐαν τοῦ συγγραφέα τῶν Ἀνθῶν τοῦ Καζοῦ.

Ποιά λοιπὸν μποροῦν νὰ εἶνε τὰ δικαιολογητικὰ μιᾶς τέτοιας αὐξάνουσας ὁλοένα φήμης, ὅταν πρόκειται γιὰ ἓνα ποιητὴ τοῦ ὁποίου ἐπὶ τέλους τὸ ἔργο εἶνε μικρὸ καὶ μὲ πολὺ λίγη ποικιλία;

Νὰ πρᾶξουμε νὰ τᾶβρουμε στὴν ἀρρωστημένη ἔγνοια ἀγνῆς τέχνης ποὺ βυσάνισε τὸν Baudelaire καὶ τὸν ἔσπρωξε ὁλόκληρο πρὸς τὸ ἀπρόσιτο; Μὰ ἡ ἔγνοια αὐτὴ βρίσκεται ριζωμένη στὴν καρδιὰ ὅλων ἐκείνων ποὺ αἰσθάνονται βαθεῖα τὸν προορισμὸν τους.

Θὰ ἦτανε πιὸ σωστὸ νὰ ποῦμε ὅτι ἡ ἐρεθισμένη αἰσθητικὴ φύσις ποὺ ξεχύνουν τὰ Ἀνθῆ τοῦ Καζοῦ καὶ ποὺ ἀναδιπλώνεται μέσ' στὸν ἴδιον

ΣΗΜ. ΓΡΑΜΜ. — Στις 2 τοῦ Σεπτέβρου 1917 γιορτάστηκε στὸ Παρίσι, στὸ σπίτι τοῦ Balzac, ἡ πενήνταετηρίδα τοῦ Baudelaire (1821—1867).

Ἐμίλησαν ὁ De Royaumont καὶ ὁ Ernest Raynaud γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ποιητῆ καὶ πολλὰς καλλιτεχνικοὺς ἀπέγγειλαν ἀπ' τὰ καλλίτερα ποιήματά του.

Μὲ τὴν εὐκαιρίαν αὕτη ὁ φίλος καὶ συνεργάτης μας κ. Philéas Lebesgue ἐδημοσίεψε τὴν παραπάνω μικρὴ μελέτη του στὸ περιοδικὸ «L'Orient français» (φυλλάδιο Σεπτέβρου 1917) ἀπ' ὅπου καὶ τὴ μεταφράσαμε.

Τὰ ἔργα τοῦ Baudelaire εἶνε τὰ ἑξῆς :

Fleurs du mal.

Petits poèmes en prose.

Paradis artificiel (κατὰ μίμηση τοῦ Quincey).

L'art romantique.

Curiosités esthétiques.

Πέντε τόμοι μεταφράσεις ἔργων τοῦ Edgar Poe. (Histoires extraordinaires.—Mouvelles histoires extraordinaires.—Aventures d'Arthur Lordon Pym.—Eureka.—Histoires grotesques et sérieuses).

Lettres (1841-1866).

Œuvres posthumes.

της ἐαυτοῦ, συγκεφαλαιώνει τὴ νοσηρὴν αἰσθητικότητα μιᾶς δολοκλήρης ἐπο-
χῆς. Ἀμφιβολία, εἰρωνία, ἀπογοήτεψη, πεσσιμισμός, περειτωδὴ ἀναζήτησις
σπανίων καὶ παράξενων συναισθημάτων ὡς εἶδος ἀποζημίωσις γιὰ τὸ ἀδύ-
νατο τοῦ νὰ γευτῇ πλέρια τὶς αἰσθηματικὰ διαχύσεις, ἀνάγκη νεωτερισμοῦ
στὴν ἀκινήσιάν καὶ χαδιῶν πλάϊ στὴν ἀνύπαρχτη στοργή, εἶνε τὰ χαρακτηρισ-
τικὰ τῶν πολυανήσυχων ψυχῶν μὰ καὶ τῶν πολυπερήφανων μαζί τοῦ και-
ροῦ τούτου τῆς ἀναμονῆς.

Μὰ ἂν ὁ Baudelaire δὲν εἶχε κατορθώσει παρὰ τὴν ἐξοτερίκευσιν
ὅλων αὐτῶν τῶν συναισθημάτων, θὰ ἦταν λ. χ. ἡ φήμη του μεγαλύτερη ἀπὸ
τὴν τοῦ συγγραφέα τοῦ Ὑπεράνωρου; (Oberman).

Καὶ τῶνόντις, ὁ ποιητὴς τῶν Ἀνθέων τοῦ Κακοῦ ἔχει τραβήξει
πολὺ πρὸ μπροστά. Ἀνακάλυψε τὴν κυριώτερη ἐλαττωματικότητα τοῦ Ρω-
μαντισμοῦ καί, πρὶν ἀπὸ τὸ Verlaine, ὅτι ἔπρεπε νὰ ξεκάνει ἀπὸ τὴ μέση
τὴ ρητορικότητα. Ἔτσι, χάρις σ' ἓνα πόνον ποὺ μὲ κάθε θυσία ζητοῦσε νὰ
κρύψει καὶ ποὺ τὸν ἐβασάνισε, ἀνακάλυψε γιὰ δεύτερη φορὰ τὸ
Λυρισμὸν καὶ ἐγκαίνιασε μιὰ νέα περίοδο ὅχι μόνον γιὰ τὴν γαλλικὴν ἀλλὰ
καὶ γιὰ τὴν παγκόσμιαν ποίησιν. Ταυτόχρονα ἐβρῖσκε μέσα του μιὰν ἀνέκδοτη
ἐρμηνεῖάν τῆς ζωῆς. Ἔτσι ἐνῶ ἡ αἰσθηματικότητα του κλείνει ἓνα κύκλο,
τὸν τῆς ἀπελπισίας, τὸ ἔργο του ἀνοίγει ἓναν ἄλλο, καινούργιο, κατὰ τὸ
παράδειγμα τοῦ Villon ἢ τοῦ Ronsard.

Ἀπὸ αὐτὸν καὶ ὕστερα, δόθηκε καὶ πάλι προσοχὴ στὸ μυστήριον : ὁ Συμ-
βολισμὸς θὰ ἰδεῖ τὸ φῶς, καὶ ἡ τεράστια του διήκηση ἀνά τὴν ὀφίλιν, ὡς
ἀντίδραση κατὰ τοῦ ἀκαδημαϊσμοῦ καὶ τῆς παράδοσης, ὀφείλεται ἀποκλει-
στικὰ στὸ ὅτι ἡ κατοπινὴ δράσις του εἶχε προετοιμαστῇ ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ
Baudelaire, κλασσικοῦ μεταξὺ τῶν κλασσικότερων ὥστόσο.

Κατὰ τὴν ταπεινὴ γνώμη μας, εἶνε λάθος φανερὸ τὸ νὰ πιστεύει κα-
νεὶς πῶς ὁ τραγουδιστὴς τῶν Ἀνθέων τοῦ Κακοῦ ὑπῆρξε ποιητὴς
ἐπιτηδευμένος.

Δὲν ὑπάρχει εἰλικρινέστερος μά, μαζί, καὶ οὔτε πρὸ συγκεντρωμένος
ἀπὸ αὐτόν. Καὶ νὰ ἡ τρισμεγάλῃ του ἀξία. Δὲ λείπει τίποτα τὸ περιττὸ
καὶ ὁ παλμός τῶν στίχων του συγκινεῖ σὰν ἀβίαστα τὰ βαθύτερα στρώματα
τῆς ψυχῆς. Ἀπὸ τὸ Dante καὶ ἔπειτα κανένας δὲν κατόρθωσε νὰ μᾶς μετα-
δώσει σὲ τέτοιο σημεῖον τὸ ρῆγος τῆς ἀβύσσου. Ἐκεῖ ποὺ ὁ Vigny εἶχε
θερίσει, αὐτὸς ἔδραψε σιᾶχνα σπάνια καὶ βαρεῖα ποὺ ὁ Laforgue ἐπέ-
πρωτο νὰ μαδῇσει ἀργότερα καὶ τῶν ὁποίων ὁ Théophile Gautier ἐθαύ-
μαζε τὸ παράξενο τοῦ χρώματος δίχως καὶ νὰ πολυσχοτίζεται γιὰ τὸ εὐγε-
νιστο τοῦ σταριοῦ τους.

Ὡστόσο ὁ Baudelaire ἔχει συντρέξει στὴν ἀκτινοβολία τῆς γαλλικῆς
ποιητικῆς μεγαλοφυΐας περισσότερο ἀπ' ὅποιον ἄλλο σύγχρονόν του, μῆτε καὶ
αὐτοῦ τοῦ Victor Hugo ἐξαίρουμένου.

Καί, μὰ τὴν ἀλήθειαν, ὑπάρχει κανεὶς ἀπὸ μᾶς, σήμερα, ποὺ, ἔμμεσα,
νὰ μὴν τοῦ ὀφείλει κατὰ δικό του;

Τὰ Ἀνθ' η τοῦ Κακοῦ, στὴν Εὐρώπῃ, διενεκόλυναν μὲ τρόπον ὁλο-
φάνερο τὴ διάπλασιν τῶν πρωτοτυπότερων λιρικῶν ἰδιοσυγκρασιῶν τοῦ τέ-

λους τοῦ 19ου αἰῶνα : στή Γερμανία, οἱ Richard Dehmel καὶ Stefan Georg στήν Αὐστρία, ὁ Hugo von Hoffmannsthal, στήν Ἀγγλία, ὁ Oscar Wilde, στήν Ἰταλία, ὁ D'Annunzio, στή Βοημία, ὁ Georges Karasck, στή Δανιμαρκία, ὁ Joergensen, στήν Ἰσπανική Ἀμερική, ὁ Diaz Miron, στήν Πολωνία, ὁ Stanislas Przybyszewski.

Στήν Πορτογαλλία, ὅπου οἱ καλλιτεχνικοὶ κῆλοι ἐτοιμάζονται νὰ γιορτάσουν τὴν πενήνταετηρίδα, τὸ μπωντελερινὸ πνευματικὸ κίνημα ὑπῆρξεν ἀπὸ τὰ πιὸ σπουδαῖα. Μήπως ἡ Πορτογαλλία δὲν στάθηκε πάντα μιὰ ἀπὸ τὶς παραγωγικότερες πνευματικὲς ἀποικίες μας ;

Ἕνας μεγάλος λυρικός ποῦ μπορούμε δυστυχῶς νὰ ψέξουμε γιὰ μερικὲς ἐλλείψεις του στὴ διατύπωση, ὁ Gomes Leal, βρῆκε μέσα στ' Ἄνθ η τοῦ Κακοῦ τὸ μυστικὸ ποῦ τοῦ ἐνέπνευσε μιὰ μέρα τὸ ἀριστοῦργημα του : Ἀ ἄ μ ψ ε ι ς τοῦ Νότου, καὶ ὁ Cesario Verde, ποῦ ἡ φθίση τόσο πρόωρα σκότωσε, ἀπὸ τὸ Baudelaire βέβαια διδάχτηκε πῶς, δίχως περιττολογίες, νὰ ἐκφράζει ἀκόμα καὶ τὰ πιὸ λεπτὰ συναιστήματα.

Οἱ δύο τοῦτοι πρόδρομοι ἐτόνωσαν τὸ νεανικὸν ἐνθουσιασμὸ τοῦ Eugenio de Castro ποῦ, περὶ τὸ 1890, διακήρυξε τὴ συμβολικὴν ἐπανάσταση, δημοσιεύοντας τὰ Oaristos του καὶ τὸ Interlunio του ποῦ ἀφιέρωσε στὸν Ροῦ, στὸ Villiers, στὸ Baudelaire καὶ στὸ Barbey d'Aurévilly.

Δὲ θέλουμε νὰ ἐξακολογήσουμε τὴν ἀπαρίθμηση τούτη ποῦ θὰ καταντοῦσεν ἀνιαρὴ, ἴσως, καὶ ποῦ, ἀναγκαστικά, ὀφείλει νὰ μείνει ἀσυμπλήρωτη.

Πρέπει νὰ γραφεῖ μιὰ μέρα ἓνα ὁλόκληρο βιβλίον ὅπου θὰ καθοριστοῦν ἀκριβῶς οἱ διάφορες φάσεις αὐτῆς τῆς παγκόσμιας λυρικῆς ἀνάστασης ποῦ ἔχει ὡς πηγὴ τὴν ἔργο τοῦ Baudelaire καὶ ποῦ βροίσκεται ἤδη πολὺ μακρινὰ ἀπὸ τὴν ἀφετηρία της. Δὲν ἐπαρουσιάσαμε παρὰ σταθμοὺς μερικοὺς τῶν ὁποίων, ἀρκοῦμενοι στήν ἐπιφάνεια τους, θὰ μπορούσαν, ὅσοι θὰ τὸ θέλανε, εὐκόλως νὰ μᾶς διαμφισβητήσουν. Κι' ὅμως νομίζουμε πῶς θὰ κάναμε ἄσκημα ἂν δὲν ὀνομάσουμε ἓναν ἀπὸ τοὺς μαῖ τ ρ τῆς σύγχρονης ἰσπανικῆς φιλολογίας, τὸν D. Ramon de Valle-Inclan τόσο, ὅσο καὶ τὸ μεγάλο ποιητὴ τοῦ συγκαιρινοῦ Ἑλληνισμοῦ, τὸ δυνατό συγγραφεὺ τῆς Ἀ σ ἄ λ ε υ τ η ς Ζ ω ῆ ς, τὸν Κωστὴ Παλαμᾶ.

Αὐτὴ ἡ ἐξαιρετικὴ φήμη περίτρανα μαρτυρεῖ ποῖα ἡ ἀξία τῆς Γαλλίας στὸν κόσμον. Καὶ τῆς ἀρνήθησαν τὴ λυρικὴ μεγαλοφυΐα ! Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Βολταῖρος τῆς εἶχεν ἀρνηθεῖ τὸ ἐπικὸ χάρισμα, τὴν ἐποχὴ ἴσα-ἴσα ποῦ ἔθεταβαν τὶς chansons de geste.

Πολλοὶ βέβαια εἶνε, ἀνάμεσα στοὺς μάρτυρες τῆς μεγάλης σημερινῆς τραγωδίας, ἐκεῖνοι ποῦ θὰ ψάξουν νᾶβρουν κάποια παρηγοριὰ ὠραιότητος μέσα στὸ μπωντελερινὸν ἔργο· γιατί ἐκεῖνος ποῦ τόσο τέλεια ἐξωτερίκευσε τὸ μαρτύριον τοῦ νὰ ξεῖ κανένας ἔξω ἀπὸ κάθε ἀληθινὴ στοργή, καὶ ποῦ τόσον ἀποφασιστικὰ ἐπνίξε τὸν πόνο του κάτω ἀπὸ μιὰ μάσκα εἰρωνικῆς περὶφρόνησης, ὑπῆρξε καὶ αὐτός, κατὰ τὴ δική του ἀντίληψη, ἓνας ἥ ρ ω α ς.

Καὶ μόνον οἱ ἀληθινοὶ ἥρωες μένουν ἀθάνατοι.